บทที่ 4

ผลการวิจัย

การมีส่วนร่วมของชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสำรวจ การสังเกต การสัมภาษณ์ การจัดเวทีประชาคมแบบมีส่วนร่วมโดยใช้เทคนิค Focus Group เทคนิค AIC เทคนิค SWOT เทคนิค Mind Map การประเมินแบบมีส่วนร่วม การประเมินแบบเสริมพลัง (EE) ผลวิจัยปรากฏดังนี้

สภาพบริบทชุมชนและบริบทสถานศึกษาของชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิง

1. สภาพบริบทชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิง

จังหวัดนครศรีธรรมราช มีเขาหลวงเป็นยอดเขาที่สูงที่สุดในภาคใต้ มีพื้นที่ครอบคลุมตำบลท่าดี ตำบลกำโลน ตำบลเขาแก้ว อำเภอลานสกา ตำบลละอาย อำเภอฉวาง ตำบลท่างิ้ว อำเภอเมือง ตำบลยางค้อม ตำบลพิปูน ตำบลเขาพระ อำเภอพิปูน ตำบลทอนหงส์ ตำบลบ้านเกาะ ตำบลพรหมโลก อำเภอพรหมคีรี ตำบลช้างกลาง ตำบลสวนขัน อำเภอช้างกลาง และตำบลกรุงชิง ตำบลนบพิตำ ตำบลนาเหรง อำเภอนบพิตำ เขาหลวงเป็นต้นกำเนิดของต้นน้ำลำธารหลายสาย เช่น แม่น้ำตาปี แม่น้ำปากพนัง คลองกรุงชิง คลองเขาแก้ว คลองท่าแพ คลองระแนะ และคลองละอาย

กรุงชิงเป็นที่ราบสูงแห่งหนึ่งของเทือกเขาหลวง มีเขายอดเหลือง เขากลบ เขาวังไฟ เขานัน รายล้อม จึงเรียกที่ราบนี้ว่า “อ่าวกรุงชิง” ซึ่งหมายถึงที่ราบสูงในวงล้อมของภูเขา กรุงชิงมีเนื้อที่ประมาณ100,000ไร่ ตั้งอยู่ในตำบลกรุงชิง อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

คำว่า “กรุงชิง” มาจากคำว่า "ต้นชิง" เป็นพันธุ์ไม้ตระกูลปาล์มชนิดหนึ่งและเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารหลายสาย ชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิงเป็นชุมชนที่อาศัยผืนป่ากรุงชิงและสายน้ำที่สำคัญหลายสายในการหล่อเลี้ยงชีวิตมายาวนาน เป็นชุมชนที่อยู่ในอาณาเขตอำเภอนบพิตำ ที่มีประวัติแห่งการต่อสู้ด้านความคิดและการปกครองโดยพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2517 ต่อมาฝ่ายรัฐบาลสามารถยึดพื้นที่ได้ ส่งผลให้ป่ากรุงชิงแตกในปี พ.ศ. 2524 และใน

ปัจจุบันสภาพป่ากรุงชิงยังคงทิ้งร่องรอยทางประวัติศาสตร์เอาไว้ให้ผู้ที่มีความสนใจได้เข้าไปศึกษาหาความรู้จากร่องรอยทางประวัติศาสตร์เหล่านี้ได้ รวมทั้งกรุงชิงยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและขึ้นชื่อของอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

คำว่า "นบพิตำ" มาจากคำว่า "บ้านนบ" และ "บ้านพิตำ" รวมกัน ซึ่งมีความหมายว่า "กินดี อยู่ดี มั่งมี ศรีสุข" ต่อมามีประกาศกระทรวงมหาดไทย ทำการแบ่งเขตการปกครองจากอำเภอท่าศาลา ตั้งเป็นกิ่งอำเภอนบพิตำ โดยใช้ศาลาวัดใหม่ไทยเจริญ (วัดป่าช้าจีน) เป็นที่ทำการชั่วคราวและเปิดทำการเมื่อ วันที่ 1 เมษายน 2538 ต่อมาได้มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะขึ้นเป็นอำเภอนบพิตำในวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2550

อำเภอนบพิตำ ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีเนื้อที่ทั้งหมด 720.156 ตร.กม. มีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และอำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอพรหมคีรีและอำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ภาพที่ 3 อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.1 ด้านการเมืองการปกครอง

อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 4 ตำบล ได้แก่ ตำบลนบพิตำ ตำบลกรุงชิง ตำบลกะหรอ และตำบลนาเหรง ท้องที่อำเภอนบพิตำ ประกอบด้วยองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น 4 แห่ง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลนบพิตำ องค์การบริหารส่วนตำบลกรุงชิง องค์การบริหารส่วนตำบลกะหรอ และองค์การบริหารส่วนตำบลนาเหรง

ชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิงมีองค์การบริหารส่วนตำบล 2 แห่งคือ องค์การบริหารส่วนตำบลนบพิตำและองค์การบริหารส่วนตำบลกรุงชิง สมัยก่อนตำบลกรุงชิงและตำบลนบพิตำเป็นเขตปกครองเดียวกัน ต่อมาตำบลกรุงชิงตั้งเป็นตำบลโดยแบ่งท้องที่จากตำบลนบพิตำ ตามประกาศจังหวัดนครศรีธรรมราช ปี พ.ศ. 2538 มีรูปแบบการบริหารเป็นสภาตำบลและยกฐานะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนตำบลกรุงชิง) ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ตามประกาศใน ราชกิจจานุเบกษา ฉบับทั่วไป เล่มที่ 113 ตอนที่ 9 ลงวันที่ 30 มกราคม 2539 มีผลบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ 30 มีนาคม 2539

ลักษณะการปกครองของชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิง มีการแบ่งเขตการปกครองออกเป็นตำบล ภายในตำบลแบ่งเขตการปกครองออกเป็นหมู่บ้าน และภายในหมู่บ้านมีการแบ่งเขตการปกครองเป็นเขตบ้านหรือคุ้มบ้าน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการให้บริการและการแก้ไขปัญหาให้กับคนในชุมชนได้อย่างทั่วถึง

สภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิงด้านการเมืองการปกครองในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ มีดังนี้

1) การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งทั้งระดับประเทศและระดับท้องถิ่น เพื่อแสดงความเป็นพลเมืองที่ดี มีความตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง โดยมีเป้าประสงค์คือ ได้ผู้นำที่มีความรู้ มีความสามารถในการบริหารจัดการชุมชน สังคม และประเทศชาติ เป็นผู้นำที่สามารถช่วยเหลือประชาชนด้วยความจริงจังและจริงใจ

2) การสมัครเป็นผู้แทนของชุมชนในระดับท้องถิ่น เช่น นายกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาตำบล บุคคลที่เข้ามาเป็นตัวแทนล้วนมาจากลูกหลานของคนในชุมชนนั่นเอง

3) การแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนา ตลอดจนการผลักดันนโยบายสาธารณะที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน สังคม และประเทศชาติ

4) การติดตามและตรวจสอบถึงบทบาทหน้าที่ การปฏิบัติงาน การดำเนินงานในด้านต่างๆ ของผู้นำชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การมีส่วนร่วมด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิงมีบทบาทชัดเจนในการให้การสนับสนุนด้านการศึกษาตามนโยบายการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2543 ที่ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่จัดทำภารกิจการจัดการศึกษาทั้งในระบบและการศึกษานอกระบบ มีหลักการจัดการศึกษาเช่นเดียวกับการจัดการศึกษาของรัฐ ซึ่งเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

ภาพที่ 4 องค์การบริหารส่วนตำบลนบพิตำและองค์การบริหารส่วนตำบลกรุงชิง

1.2 ด้านภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศของชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิง ซึ่งประกอบด้วยตำบลนบพิตำและตำบลกรุงชิง ทั้งสองพื้นที่มีลักษณะภูมิอากาศเหมือนกันคือเป็นเขตอากาศร้อนชื้น แต่เนื่องจากปัจจุบันนี้สภาพอากาศแปรปรวนตลอดเวลา ทำให้บางครั้งอากาศร้อนอบอ้าวและมีฝนตกชุกเกือบตลอดทั้งปี

จากสภาพภูมิอากาศที่เกิดการแปรปรวนในชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิงส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการศึกษาเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะเวลาช่วงฝนตกชุกทำให้นักเรียนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล การเดินทางมาโรงเรียนไม่สะดวก อีกทั้งด้านความปลอดภัยจากการเดินทางของนักเรียนเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้สถานศึกษาต้องปิดบ่อย เพราะเวลาฝนตกพื้นที่ป่าต้นน้ำกรุงชิงติดอันดับเป็นพื้นที่เสี่ยงภัยต่อดินถล่ม หากฝนตกหนักทำให้ผู้ปกครองไม่กล้าที่จะให้นักเรียนออกจากบ้านมาเรียนหนังสือ ส่งผลให้การจัดการศึกษาไม่มีความต่อเนื่อง

ภาพที่ 5 ลักษณะภูมิอากาศ

1.3 ด้านภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ของชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิง เป็นที่ราบสูงสลับกับภูเขาสูงในเขตอุทยานแห่งชาติเขาหลวงและอุทยานแห่งชาติเขานัน มีป่าไม้และทรัพยากรทางธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์ สภาพป่าโดยทั่วไปเป็นป่าดงดิบชื้นที่อุดมสมบูรณ์ ประกอบด้วยพันธุ์ไม้ที่สำคัญและมีค่า ทั้งยังเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าหลายชนิดเป็นจำนวนมากและยังอุดมสมบูรณ์ไปด้วยแร่ธาตุต่างๆ มากมาย เช่น ดีบุก แบไรต์ วุลแฟรม เป็นต้นกำเนิดของต้นน้ำลำธารหลายสาย เช่น แม่น้ำตาปี แม่น้ำปากพนัง คลองกรุงชิง คลองเขาแก้ว คลองท่าแพ คลองระแนะ และคลองละอาย อันเป็นแหล่งน้ำที่สำคัญของพื้นที่ เนื่องจากสภาพพื้นที่ยังมีความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติอันก่อเกิดประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพของประชาชนในพื้นที่ และท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง และสิ่งแวดล้อม แต่ชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิงคงเป็นชุมชนที่มีความหลากหลายทางธรรมชาติและมีความสมดุลในระบบนิเวศน์ ส่งผลต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชนอย่างแท้จริงทั้งด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ และแหล่งท่องเที่ยว เช่น น้ำตกกรุงชิง บ่อน้ำร้อน จุดชมวิวทะเลหมอก ถ้ำหงส์ วัดเขาเหล็ก เหมืองภูเขาเคี่ยม เป็นต้น นอกจากสภาพพื้นที่เหมาะสำหรับเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติแล้ว สภาพพื้นที่ยังเหมาะแก่การทำเกษตรกรรม เพราะคุณภาพของดินมีความอุดมสมบูรณ์ สามารถปลูกยางพาราและทำสวนผลไม้ได้ดี

สภาพภูมิประเทศในพื้นที่ป่าต้นน้ำกรุงชิงที่มีความหลากหลายทั้งในด้านทรัพยากรทางธรรมชาติ ระบบนิเวศน์ สิ่งแวดล้อม ทำให้สถานศึกษาในชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิงมีแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นจำนวนมาก เช่น ด้านการเกษตร ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ประชาชนในชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิงมีส่วนร่วมในการส่งเสริมนักเรียนให้เห็นประโยชน์และเห็นคุณค่าของทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่ โดยการฝึกให้นักเรียนเป็น

มัคคุเทศน์น้อย เป็นโครงการที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ความรู้ ความสามารถ ในการแนะนำแหล่งท่องเที่ยวและทรัพยากรทางธรรมชาติที่สำคัญให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมเยือนในพื้นที่ ทำให้นักเรียนรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของท้องถิ่น รู้จักรักหวงแหน และรักษาทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่ให้คงอยู่ต่อไป

ภาพที่ 6 ลักษณะภูมิประเทศ

1.4 ด้านการคมนาคม

เส้นทางการคมนาคมของชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิงมีถนนสายหลักเพียงสายเดียว คือถนนโรงเหล็ก – ปากลง ลักษณะของถนนสายหลักเป็นถนนลาดยางตลอดทั้งสาย ลักษณะถนนที่เข้าไปตามบ้านเรือนในหมู่บ้าน สภาพถนนจะเป็นคอนกรีตและถนนลูกรังบางส่วน พาหนะที่ใช้สัญจรภายในหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นรถจักรยานยนต์และรถกระบะ แต่ในปัจจุบันพบว่าสภาพถนนสายหลักเสื่อมสภาพอย่างหนัก เนื่องจากมีรถบรรทุก รถพ่วง วิ่งผ่านตลอดเวลา ประกอบกับสภาวะฝนตกหนักส่งผลให้ผิวถนนและขอบถนนเกิดการชำรุดเสียหายเป็นหลุมเป็นบ่อ ขอบถนนสูงจนเกินไปเสี่ยงต่ออุบัติเหตุ เวลารถบรรทุกแซง รถจักรยานยนต์ต้องหยุดหลบให้รถบรรทุกไปก่อนเพื่อความปลอดภัย การเดินทางของประชาชนในชุมชนจึงต้องขับรถอย่างระมัดระวัง เนื่องจากในเวลากลางคืน แสงไฟตามถนนสายหลักไม่มี การขับรถของคนในชุมชนและคนภายนอกต้องเพิ่มความระมัดระวังเป็นสองเท่าทั้งในเรื่องของอุบัติเหตุและภัยทางสังคม

จากสภาพการคมนาคมที่มีถนนสายหลักเพียงสายเดียวและสภาพถนนชำรุดเสียหาย ทำให้การเดินทางของนักเรียนที่อยู่ในพื้นที่ป่าต้นน้ำกรุงชิงไม่มีความสะดวก มีความเสี่ยงสูง อีกทั้งโรงเรียนแต่ละแห่งตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกล การเดินทางของนักเรียนและครูซึ่งส่วนใหญ่อยู่นอกพื้นที่ต้องเดินทางไกล และไม่มีความสะดวกเท่าที่ควร นักเรียนที่อยู่ในระดับประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาตอนต้นบางคนใช้รถจักรยานยนต์มาโรงเรียน บางคนผู้ปกครองต้องมาส่ง บางคนต้องนั่งรถรับจ้าง แต่รถรับจ้างในพื้นที่มีน้อย ทำให้นักเรียนต้องขึ้นไปนั่งบนหลังคารถ

รับจ้าง ประกอบกับรถรับจ้างแต่ละคันวิ่งด้วยความเร็วสูง ซึ่งถือว่าเป็นอันตรายต่อตัวนักเรียนเป็นอย่างมาก การขับขี่รถจักรยานยนต์นักเรียนต้องนั่งซ้อนกันประมาณ 3-4 คน ต่อจักรยานยนต์ 1 คัน จากสภาพการคมนาคมในพื้นที่ดังกล่าว ส่งผลต่อกระทบต่อการจัดการศึกษาของนักเรียนในพื้นที่อย่างมากทั้งในเรื่องของระยะเวลาในการเดินทางและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักเรียน

ภาพที่ 7 การคมนาคม

1.5 ด้านเศรษฐกิจ

เนื่องจากสภาพพื้นที่ป่าต้นน้ำกรุงชิงเป็นที่ราบเชิงเขา มีแหล่งทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ การประกอบอาชีพของคนในชุมชนส่วนใหญ่จึงทำสวนผลไม้ สวนยางพารา และเลี้ยงสัตว์เป็นหลัก พื้นที่ในชุมชนส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์ทางเกษตร รายได้ของประชาชนในชุมชนจึงมาจากการทำสวนผลไม้และสวนยางพารา แต่ในปัจจุบันการประกอบอาชีพของคนในชุมชนต้องประสบกับปัญหาหลายด้าน เช่น ราคาผลผลิตตกต่ำ ทั้งราคายางพารา ราคาผลไม้ การเสียเปรียบพ่อค้าคนกลาง รายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ประชาชนในชุมชนต้องไปกู้เงินจากแหล่งเงินทุนต่างๆ ทั้งในระบบและนอกระบบ เพื่อนำมาลงทุนในการประกอบอาชีพ เช่น การซื้อปุ๋ยบำรุงรักษาสวนยางพาราและสวนผลไม้ สาเหตุเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจชุมชนโดยรวมและยังส่งผลกระทบต่อครอบครัวโดยตรง ทั้งด้านการประกอบอาชีพ และการศึกษาของบุตรหลาน เพราะไม่มีรายได้จากการทำสวนยางและสวนผลไม้ไม่เพียงพอที่จะมาส่งเสียบุตรหลานให้ได้เล่าเรียน ทำให้คนในชุมชนส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาน้อย เพราะภาวะทางเศรษฐกิจตกต่ำลงทุกปี ปัญหาทางเศรษฐกิจถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาของนักเรียนในพื้นที่เป็นอย่างมาก เพราะหากผู้ปกครองต้องออกไปทำงานนอกบ้านหรือต้องออกไปทำสวน นักเรียนบางคนต้องออกไปช่วยผู้ปกครองในการทำสวน ทำให้นักเรียนต้องขาดเรียน ประกอบกับภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ผู้ปกครองบางรายมีรายได้ลดลงทำ

ให้ไม่มีเงินเพียงพอที่จะส่งบุตรหลานเรียนต่อ ทำให้นักเรียนต้องขาดเรียนและหยุดเรียนไปโดยปริยาย ทั้งที่นักเรียนบางรายต้องการเรียนหนังสือ แต่ไม่มีทุนการศึกษา ก็ออกมาหางานทำโดยไม่กลับไปเรียนอีกเพราะเห็นว่าการเรียนไม่มีความสำคัญมากกว่าเงินรายได้ที่นำมาเลี้ยงครอบครัว ปัญหาทางเศรษฐกิจนอกจากส่งผลกระทบต่อนักเรียนแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อครูในสถานศึกษาด้วย เนื่องจากครูมีรายได้น้อย เมื่อประสบภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจเช่นนี้ ครูต้องเผชิญกับความยากลำบากอย่างหนัก เพราะรายได้โดยเฉลี่ยของครูจะลดลงตามค่าเงินบาท ครูมีภาระหนี้สินเพิ่มมากขึ้น ครูต้องทำงานอื่น ๆ เสริม เพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว ทำให้ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานน้อยลง ปัญหาทางเศรษฐกิจจึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาของชุมชนโดยตรง

ภาพที่ 8 การประกอบอาชีพ

1.6 ด้านสังคม ประเพณี และวัฒนธรรม

1.6.1 ด้านสังคม

1) ประชากร

ตำบลกรุงชิงปัจจุบันมีประชากรทั้งหมด 6,414 คน แยกเป็นชาย 3,208 คน และหญิง 3,206 คน จำนวนครัวเรือน 1,721 ครัวเรือน จำนวนหมู่บ้านในเขตตำบลกรุงชิงมีจำนวน 11 หมู่บ้านดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านนบ
หมู่ที่ 2 บ้านห้วยพาน
หมู่ที่ 3 บ้านพิตำ
หมู่ที่ 4 บ้านเปียน
หมู่ที่ 5 บ้านสวนปราง
หมู่ที่ 6 บ้านปากลง

หมู่ที่ 7 บ้านห้วยตง

หมู่ที่ 8 บ้านทับน้ำเต้า

หมู่ที่ 9 บ้านห้วยแห้ง

หมู่ที่ 10 บ้านสองแพรก

หมู่ที่ 11 บ้านหวายช่อ

ตำบลนบพิตำมีประชากรทั้งสิ้น 7,570 คน แยกเป็น ชาย 3,826 คน หญิง 3,744 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 59 คน ต่อ ตารางกิโลเมตร จำนวนหมู่บ้านในเขตตำบลนบพิตำมีจำนวน 9 หมู่บ้านดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านตลาดโรงเหล็ก

หมู่ที่ 2 บ้านเขาเหล็ก

หมู่ที่ 3 บ้านสวนกลาง

หมู่ที่ 4 บ้านพังหรัน

หมู่ที่ 5 บ้านทอนผักกูด

หมู่ที่ 6 บ้านควนสวนปัด

หมู่ที่ 7 บ้านหัวโคก

หมู่ที่ 8 บ้านทุ่งใน

หมู่ที่ 9 บ้านเขาโพธิ์

ประชากรในชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิง ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนที่อพยพมาจากถิ่นฐานอื่น เข้ามาจับจองพื้นที่ในการทำมาหากิน โดยผู้ใหญ่สาคร ทับเพ็ชร หนึ่งในผู้นำชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิงอาศัยอยู่ หมู่ที่ 2 บ้านเขาเหล็ก เล่าว่า "ก่อนที่ประชาชนจะอพยพเข้ามาอยู่ในพื้นที่ส่วนใหญ่ สมัยก่อนประกอบอาชีพการทำนา ก่อนที่จะมาอยู่ที่นี่มันพันพรือละโดยสาเหตุหลักๆ ก็คือหนีความยากจน เพราะการทำนามันเกิดความล้มเหลวและประสบกับปัญหาตลอด ที่ย้ายมามากกว่าเพื่อนก็เมื่อก็ประมาณปี พ.ศ.2518 ตอนนั้นผมก็ยังเด็กๆ อยู่ ช่วงนั้นที่ปากพนังเป็นช่วงที่เกิดอุทกภัยน้ำแดงไหลหลาก การทำไร่ทำนามันเกิดไม่ได้ผล เพราะน้ำแดงไหลเข้าทุ่งนาเกาะข้าวทำให้ข้าวเปื่อยหมด หลังจากนั้นเป็นต้นมา การทำนาก็เริ่มไม่ได้ผลมาโดยตลอด ประกอบกับพี่น้องและญาติๆ ขึ้นมาอยู่บนเขาบนป่านี้ ก็มาทำงานรับจ้างเหมืองแร่ และยึดที่ดินในการทำสวนปลูกไม้ยืนต้น"

ลักษณะความสัมพันธ์ของประชาชนในชุมชนมีระบบความสัมพันธ์อันดีต่อกัน มีการไปมาหาสู่กัน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เมื่อถึงงานบุญ งานประเพณีต่างๆ ประชาชนในชุมชนก็ได้ให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี มีการร่วมลงแรง (การซอแรง) ร่วมกัน

ทำงาน ลุงนิยม สงประสพ หนึ่งในผู้เฒ่าผู้แก่ของชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิง เล่าให้ฟังว่า "สมัยก่อนพื้นที่นี้เป็นพื้นที่สีแดง ประชากรในชุมชนมีไม่มากนัก สภาพพื้นที่จะเป็นป่าส่วนใหญ่ ต่อมาในพื้นที่มีการทำเหมืองแร่ ประชาชนมาจากที่อื่นส่วนใหญ่มาจากปากพนัง เชียรใหญ่ก็อพยพมาประกอบอาชีพรับจ้างทำเหมืองแร่ เมื่อหมดสัมปทานเหมืองแร่ ก็มาจับจองพื้นที่เพื่อทำมาหากิน สมัยก่อนประชาชนในพื้นที่มีไม่มาก เมื่อมีงานบุญงานประเพณี การซอแรง (ขอแรง) ก็บอกกันได้เขายินดีมา" การให้ความร่วมมือในด้านต่างๆ ประชาชนต่างรู้หน้าที่ของตนเอง เพราะแต่ละหมู่บ้านมีการประชุมทุกเดือน แต่ละครอบครัวจะส่งตัวแทนเข้ามาร่วมประชุมหมู่บ้านอย่างต่อเนื่องเพราะถือว่าเป็นหน้าที่ของตน ต้องให้ความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ เพื่อพัฒนาหมู่บ้าน พัฒนาชุมชนให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ แต่เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจที่ตกต่ำทุกวันนี้ ประชาชนในหมู่บ้านต่างต้องทำมาหากินเพื่อเลี้ยงตนเองและครอบครัว ส่งผลให้การมีส่วนร่วมและการให้ความร่วมมือของประชาชนในชุมชนบางครั้งลดน้อยลงไปและไม่เต็มที่อย่างสมัยก่อน

ประชาชนในชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิงมีส่วนร่วมและให้ความสำคัญต่อกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่เป็นอย่างมาก เพราะประชาชนเหล่านี้เป็นผู้ปกครองของนักเรียนเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นการจัดการศึกษาของสถานศึกษาจึงได้รับความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่ทั้งกระบวนการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมที่เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับประชาชนในพื้นที่ การมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และให้การสนับสนุนช่วยเหลือในการพัฒนาการศึกษาในด้านต่างๆ ของสถานศึกษาในชุมชน

ภาพที่ 9 ประชาชนในชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิง

2) ศาสนา

พระพุทธศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชนในท้องถิ่น ประชาชนในชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิงนับถือศาสนาพุทธ 100 % มีศาสนสถานอันเป็นศูนย์รวมจิตใจ

ของพุทธศาสนิกชนในตำบลกรุงชิงจำนวน 7 แห่งคือ วัดนพรัตนาราม วัดเปียน วัดไทรงาม สำนักสงฆ์ถ้ำหลอด สำนักสงฆ์หน้าเจ้า สำนักสงฆ์กรุงนาง สำนักสงฆ์บ่อน้ำร้อน และศาสนาสถานในตำบลนบพิตำมี 4 แห่งคือ วัดใหม่ไทยเจริญ วัดถ้ำเขาเหล็ก วัดโรงเหล็ก และวัดถ้ำโคก

ศาสนสถานที่สำคัญของชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิงเหล่านี้ พระสงฆ์และคนในชุมชนได้ก่อสร้างร่วมกันมาในสมัยนั้น ทำให้ประชาชนในสมัยก่อนมีความผูกพันกับวัดเป็นอย่างมาก เพราะประชาชนในสมัยก่อนถือว่าพวกเขาได้ร่วมกันสร้างและรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ รวมทั้งได้ให้ความสำคัญกับวัดเป็นอย่างมาก เพราะวัดคือทุกสิ่งทุกอย่างของประชาชนในชุมชนทั้งในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและด้านการศึกษาของชุมชน เมื่อถึงวันสำคัญทางศาสนาประชาชนในชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิงจะเข้าวัดเพื่อทำบุญ เช่น วันพระ ผู้เฒ่าผู้แก่ของชุมชนก็จะพาบุตรหลานเข้าวัดทำบุญ ฟังเทศน์ ฟังธรรม ถึงแม้ว่าพระสงฆ์ในชุมชนจะมีน้อย แต่พระสงฆ์ทุกรูปต่างได้รับการยอมรับและได้รับความเคารพนับถือจากคนในชุมชนเป็นอย่างมาก เพราะพระสงฆ์คือผู้นำทางศาสนา สามารถช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาให้กับชุมชนได้แทบทุกเรื่อง แต่ ณ ปัจจุบันนี้ ประชาชนที่เข้าวัดทำบุญส่วนใหญ่จะเป็นผู้เฒ่าผู้แก่ ไม่มีเด็กนักเรียน เด็กวัยรุ่นหรือคนวัยทำงานเข้ามาทำบุญที่วัดเหมือนสมัยก่อน เหตุผลส่วนหนึ่งมาจากวิถีชีวิตในการประกอบอาชีพ สื่อและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ปัญหาทางสังคมต่างรุมเร้าเข้ามาในชุมชน ส่งผลให้ระบบความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนและวัดเกิดความห่างเหิน ประชาชนห่างจากวัด ห่างจากศาสนาและห่างจากคุณธรรมจริยธรรมมากขึ้น ความพยายามของวัดในชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิงเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ทุกรูปต่างพยายามให้ประชาชนเข้าวัดกันมากขึ้น ด้วยการจัดกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ ทำให้ประชาชนในชุมชนเกิดกระบวนการมีส่วนร่วมมากขึ้น แต่หากพูดถึงในระดับจิตใจคงต้องเร่งฟื้นฟูทั้งทางด้านคุณธรรม จริยธรรมให้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ ณ ปัจจุบัน

ศาสนาถือว่ามีผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในพื้นที่ป่าต้นน้ำกรุงชิงเป็นอย่างมาก เพราะทุกวันนี้การศึกษาได้แยกออกจากศีลธรรม ธรรมะ และหลักศาสนาที่ดีออกไป สาเหตุหนึ่งเกิดจากสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่มีสื่อและเทคโนโลยีที่สอดแทรกเข้ามาในวิถีชีวิต ทำให้การจัดการศึกษาเกิดการเบี่ยงเบนหลักธรรมคำสั่งสอนที่ดีออกไป เพราะในวงการศึกษาแต่เดิมนั้นต้องการให้คนเป็นมนุษย์และให้ความสำคัญอยู่ที่หลักคุณธรรมจริยธรรมและหลักธรรมคำสั่งสอนที่ดี ซึ่งการเรียนหนังสือในสมัยก่อนนั้นคนไม่รู้หนังสือแต่คนยังมีคุณธรรมจริยธรรมและธรรมะมากกว่า มีความสุขมากกว่า แต่ทุกวันนี้คนเรียนหนังสือมาก คนมีความรู้มากจึงหันไปทางวัตถุนิยมเป็นจำนวนมาก ทำให้คนห่างออกจากศาสนา สถาบันศาสนาในชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิงเป็นหนึ่งสถาบันหลักที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งระบบในเรื่องของการพัฒนาสติปัญญา พัฒนาร่างกาย พัฒนาด้านศีลธรรม การพัฒนาด้านจริยธรรม พัฒนา

ความรู้สึกซาบซึ้งในศิลปะ พัฒนาจิตวิญญาณ พัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งเป็นหลักพื้นฐานที่ควรปลูกฝังให้กับเด็กนักเรียนให้ดำรงชีวิตด้วยหลักธรรมคำสั่งสอนที่ดี ซึ่งในปัจจุบันนี้สถาบันทางศาสนาในชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิงต่างให้ความสำคัญต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็กในพื้นที่โดยเริ่มตั้งแต่ให้ผู้ปกครองนำลูกหลานเข้าวัดทำบุญ ซึ่งเป็นการปูพื้นฐานให้กับเด็กก่อนที่จะเข้าทำการศึกษาในสถาบันศึกษาต่างๆ รวมทั้งสถาบันการศึกษาในชุมชนต่างเล็งเห็นถึงความสำคัญด้านคุณธรรมจริยธรรมในตัวเด็กนักเรียนที่นับวันจะมีลดน้อยลง จึงมีการประสานความร่วมมือระหว่างวัดและสถาบันการศึกษาต่างๆ ในชุมชนทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน เพื่อเป็นการปลูกจิตสำนึกที่ดีให้กับเด็กที่ต่อไปจะเป็นอนาคตที่ดีของชาติ

ภาพที่ 10 ศาสนสถานในชุมชน

3) การศึกษา

การศึกษาสร้างคน สร้างชุมชนให้รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ตำบลกรุงชิงมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2 แห่ง คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านเปียน และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านปากลง สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 4 แห่งคือโรงเรียนวัดเปียน โรงเรียนบ้านพิตำ โรงเรียนบ้านปากลง และโรงเรียนบ้านนบ การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย 1 แห่งคือ ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน "บ้านปากลง" ตำบลนบพิตำมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 4 แห่งคือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านสวนกลาง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดถ้ำเขาเหล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านเขาเหล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดใหม่ไทยเจริญ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 4 แห่งคือ โรงเรียนวัดโรงเหล็ก โรงเรียนบ้านพังหรัน โรงเรียนบ้านโรงเหล็กและโรงเรียนนบพิตำวิทยา

การศึกษาของชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิงในสมัยก่อน ประชาชนต่างให้ความสำคัญกับการศึกษาของบุตรหลาน การร่วมด้านการศึกษาของประชาชนในชุมชนคือ การร่วมแรงร่วมใจบริจาคทรัพย์ เช่น การบริจาคที่ดินเพื่อสร้างโรงเรียน ครูเป็นผู้นำทางการศึกษา

และเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน ผู้ปกครองไม่ส่งเสริมให้บุตรหลานไปศึกษานอกชุมชนเพราะต้องเดินทางไกลเพื่อไปเรียนหนังสือ แต่ในปัจจุบันนี้พบว่า ค่านิยมของคนในชุมชนมักส่งบุตรหลานออกไปเรียนนอกชุมชน ทำให้สถานศึกษาในชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิงมีนักเรียนลดน้อยลง นักเรียนที่เรียนอยู่ภายในชุมชนส่วนใหญ่ไม่มีทุนทรัพย์ในการศึกษาต่อและเป็นเด็กที่มีปัญหาครอบครัว ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของนักเรียนไม่ดีเท่าที่ควร ประกอบกับปัจจัยแวดล้อมทั้งทางด้านสื่อและเทคโนโลยีกลายเป็นสิ่งยั่วยุให้กับเด็กและเยาวชนเหล่านี้หลงเดินทางผิด ขาดระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ ขาดคุณธรรมจริยธรรม และเหตุผลหนึ่งคือสภาพเศรษฐกิจและวิถีชีวิตของคนในชุมชนไม่ส่งเสริมให้บุตรหลานเรียนต่อเพราะขาดทุนทรัพย์และไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา

1.6.2 ด้านประเพณีและวัฒนธรรม

การสืบสานประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ดีงามเอาไว้ เป็นการรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมในท้องถิ่นให้คงอยู่ถึงรุ่นลูกรุ่นหลาน ประชาชนในชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิงมีส่วนร่วมในการรักษาและสืบสานประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นเอาไว้ เช่น การทำบุญหน้าท่า ทำบุญวันสารทเดือนสิบ ทำบุญทานไฟ ประเพณีสงกรานต์ ลอยกระทง เข้าพรรษา และมีผู้เฒ่าผู้แก่คอยสั่งสอนบุตรหลานให้ยึดถือและยึดมั่นในขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมที่ดีงามเอาไว้ ตลอดจนในชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิงมีศาสนาสถานที่เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน การสืบสานประเพณีและวัฒนธรรมที่ดีงามเอาไว้ นอกจากจะเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับคนรุ่นหลังแล้ว ยังเป็นการสร้างความสามัคคีในชุมชนเป็นสื่อเชื่อมความสัมพันธ์ของคนในชุมชนได้อย่างดี

ประเพณีและวัฒนธรรมบ่งบอกถึงเอกลักษณ์ความเป็นคนใต้ได้อย่างแท้จริง เช่น มโนราห์ หนังตะลุง เพลงบอก สิ่งเหล่านี้ยังคงมีอยู่ในวิถีชีวิตของคนในชุมชน ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชน ผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนสามารถรำมโนราห์ ขับร้องเพลงบอก เล่นหนังตะลุง และเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กและเยาวชน เมื่อถึงงานบุญ งานประเพณี ผู้เฒ่าผู้แก่ก็เป็นส่วนหนึ่งของคนในชุมชนที่สามารถถ่ายทอดศิลปะ ประเพณีอันงดงามเหล่านี้ให้แก่ลูกหลาน แต่สภาพปัญหาที่พบคือลูกหลานในชุมชนมีน้อยคนนักที่จะอนุรักษ์สืบทอดประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นอันดีงามเหล่านี้ไว้

ความสัมพันธ์ด้านประเพณีและวัฒนธรรมกับการศึกษาในชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิงถือว่ามีความสัมพันธ์ในด้านวิถีชีวิตทั้งในเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณีในท้องถิ่น โดยสถาบันการศึกษาในชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิงต่างเล็งเห็นถึงความสำคัญในด้านประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่นโดยส่งเสริมให้ปราชญ์ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียน

การสอนในเรื่องของเพลงบอก มโนราห์ หนังตะลุง ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้นักเรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ ส่งผลให้นักเรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญของประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงาม สามารถรักษาไว้ซึ่งประเพณีและวัฒนธรรมที่ดีงามเอาไว้

ภาพที่ 11 ประเพณีวัฒนธรรมในท้องถิ่น

2. สภาพบริบทสถานศึกษาของชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิง

สถานศึกษาของชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิงมีอยู่ 3 ลักษณะคือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขยายโอกาส

2.1 โรงเรียนขยายโอกาส : โรงเรียนบ้านปากลง

2.1.1 ประวัติโรงเรียนบ้านปากลง

โรงเรียนบ้านปากลง เป็นโรงเรียนขยายโอกาสแห่งเดียวในชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิง ก่อตั้งเมื่อ 20 กันยายน 2487 โดยนายจันทร์ แก้วนุ่น ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 และนายแดง เมืองสุวรรณ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 8 ตำบลนบพิตำ อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช พร้อมด้วยราษฎรเป็นผู้ร่วมก่อตั้ง พื้นที่ของโรงเรียนบ้านปากลงได้รับการบริจาคจาก นายสุข จันทร์ชุม จำนวน 8 ไร่ เมื่อวันที่ 20 กันยายน 2487 โดยอาณาเขตโรงเรียนบ้านปากลงมีดังนี้

ทิศเหนือ	จดที่ดินของ นางสะอาด เจริญพร
ทิศใต้	จดถนนหลวง
ทิศตะวันออก	จดถนนส่วนบุคคล
ทิศตะวันตก	จดหลักเขต สายน้ำตามธรรมชาติ

พ.ศ. 2487 เปิดทำการสอน ชั้น ป.1 - ป.2 มีนักเรียน 31 คน ครู 1 คน ผู้บริหารคนแรกของโรงเรียนบ้านปากลงคือ นายเอื้อน เจริญพร รักษาการณ์ในตำแหน่งครูใหญ่ ปัจจุบันพ.ศ.2551 โรงเรียนบ้านปากลงจัดการศึกษา 3 ระดับ คือ ระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา

และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีนักเรียนทั้งหมด 445 คน บุคลากรทั้งหมด 24 คน (ครู 23 คน นักการ 1 คน) มีนายไพโรจน์ ขาวเอี่ยม เป็นผู้อำนวยการ

โรงเรียนบ้านปากลงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ.2546 มีเขตพื้นที่บริการคือหมู่ที่ 5 บ้านสวนปราง หมู่ที่ 6 บ้านปากลง หมู่ที่ 7 บ้านห้วยตง หมู่ที่ 8 บ้านทับน้ำเต้า และหมู่ที่ 9 บ้านห้วยแห้ง

ภาพที่ 12 โรงเรียนบ้านปากลง

2.1.2 ปรัชญาของโรงเรียน

ปรัชญาของโรงเรียนคือ "พัฒนา สามัคคี มีวินัย ใฝ่ศึกษา กีฬาเด่น"

2.1.3 พันธกิจ (Mission)

พันธกิจที่ 1 พัฒนาการจัดการศึกษาให้ได้ประสิทธิภาพตามมาตรฐานการศึกษา มุ่งสู่ผลสัมฤทธิ์ขององค์กร

พันธกิจที่ 2 สถานศึกษามีความเข้มแข็ง มุ่งสู่การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณภาพ

พันธกิจที่ 3 ส่งเสริมความสามารถของผู้เรียนเต็มศักยภาพและมุ่งสู่มาตรฐานสากล

พันธกิจที่ 4 จัดภูมิทัศน์ให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้

พันธกิจที่ 5 ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับงานที่รับผิดชอบ

พันธกิจที่ 6 ระดมสรรพกำลัง ทรัพยากร ร่วมจัดการศึกษาและพัฒนาองค์กร

2.1.4 เป้าประสงค์ (Goal)

1) ด้านสิทธิและโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประชากรทุกคนได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ตามสิทธิอย่างทั่วถึง เท่าเทียม และตรงกับศักยภาพ

2) ด้านการพัฒนาการจัดการและคุณภาพการเรียนรู้ ผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรปฐมวัย

3) ด้านความสามารถในการแข่งขัน ผู้เรียนทุกคนได้รับการพัฒนาด้านภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีการกีฬา ศิลปะและอาชีพ เพื่อการพึ่งพาตนเอง และเพิ่มสมรรถนะการแข่งขันในระดับชาติ

2.1.5 กลยุทธ์

โรงเรียนบ้านปากลงมีกลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาคือ สร้างความเจริญเติบโตโดยการปรับโครงสร้าง พลิกฟื้น สร้างคุณภาพ สร้างแรงจูงใจ กระตุ้น สร้างกลไกขับเคลื่อน กระบวนการ สร้างศักยภาพ เพิ่มประสิทธิภาพพัฒนากระบวนการบริหาร ขยายฐานะและสร้างความเป็นเลิศทางการเรียน

2.1.6 คุณลักษณะที่พึงประสงค์

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนบ้านปากลง เน้นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังนี้ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย

โรงเรียนบ้านปากลงเป็นโรงเรียนขยายโอกาสเพียงแห่งเดียว นักเรียนส่วนใหญ่จึงเป็นนักเรียนที่อยู่ในพื้นที่ ประชาชนในชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิงจึงมีส่วนร่วมในรูปแบบการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับโรงเรียน เช่น การเป็นคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา กิจกรรมวันพ่อ กิจกรรมวันแม่ เป็นต้น

2.2 โรงเรียนขนาดเล็ก : โรงเรียนวัดโรงเหล็ก

2.2.1 ประวัติโรงเรียนวัดโรงเหล็ก

โรงเรียนวัดโรงเหล็ก ก่อตั้งโดยนายสมปอง วัยทอง กับราษฎรหมู่ที่ 2 ปัจจุบันคือหมู่ที่ 7 ตำบลนบพิตำ อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นผู้ดำเนินการริเริ่มร่วมกับราษฎร พื้นที่โรงเรียนวัดโรงเหล็กได้รับบริจาคจากพระครูสมพรจริยานุยุติ (พระใบฎีกาสมพร จิตตปัญโญ) เจ้าอาวาสวัดโรงเหล็กเป็นผู้บริจาคที่ดิน จำนวน 12 ไร่ โรงเรียนวัดโรงเหล็กเปิดทำการสอนครั้งแรก เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน พ.ศ.2518 โดยสร้างอาคารเรียน อาคารประกอบ และใช้ศาลาการเปรียญวัดโรงเหล็กเป็นอาคารเรียนชั่วคราวในปี พ.ศ.2519

โรงเรียนวัดโรงเหล็ก เปิดจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แรกเริ่มมีนักเรียนทั้งหมด 33 คน โดยมีนายทวี สุดาวรรณศักดิ์

รักษาการครูใหญ่และเป็นครูคนแรกของโรงเรียนวัดโรงเหล็ก ต่อมาในปี พ.ศ.2523 โรงเรียนย้ายจากศาลาการเปรียญวัดโรงเหล็กมาอยู่ที่บริเวณหน้าวัดติดกับถนนสายท่าศาลา-ปากลง โดยสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ปี พ.ศ.2537 นายสุทัศน์ วัยทอง ย้ายมาดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่โรงเรียนวัดโรงเหล็ก มีนางพิญญู ทองดี เป็นผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่

ปี พ.ศ. 2539 นายพะโยม กั่งเซ่ง ย้ายมาดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนแทนนายสุทัศน์ วัยทอง

ปี พ.ศ.2546 โรงเรียนวัดโรงเหล็กสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามมาตรา 64 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546

ปี พ.ศ.2547 นายสุธรรม สุขคง ย้ายมาดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน เปิดการเรียนการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีบุคลากรจำนวน 12 คน แยกเป็นข้าราชการครู 11 คน เป็นนักการภารโรง 1 คน มีนักเรียน 187 คน จำนวน 9 ห้องเรียน

ปี พ.ศ.2548 ถึงปัจจุบัน นายอภินันท์ หนูณะ ย้ายมาดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน เปิดดำเนินการเรียนการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีบุคลากรจำนวน 11 คน แยกเป็นข้าราชการครู 10 คน เป็นนักการภารโรง 1 คน มีนักเรียน 154 คน จำนวน 9 ห้องเรียน

โรงเรียนวัดโรงเหล็กมีเขตพื้นที่บริการ 3 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 2 บ้านเขาเหล็ก หมู่ที่ 7 บ้านหัวโคก หมู่ที่ 9 บ้านเขาโพธิ์ ตำบลนบพิตำ อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ภาพที่ 13 โรงเรียนวัดโรงเหล็ก

2.2.2 ปรัชญาของโรงเรียน

ประพฤติดี มีความสะอาด ฉลาดรอบรู้ กล้าสู้งาน ประสานชุมชน มุ่งสร้างตน รักษาวัฒนธรรม

2.2.3 พันธกิจ (Mission)

1) พัฒนาและส่งเสริมครูผู้สอนให้สามารถจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2) พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และสามารถมีคุณธรรม จริยธรรม สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี

3) พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสังคม

4) พัฒนาผู้เรียนด้านทักษะวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย

5) ส่งเสริมผู้เรียนให้รู้จักอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นและมีจินตนาการ

6) ส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักและเห็นคุณค่ารู้จักรักษาสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ

7) พัฒนาผู้เรียนให้รู้จักการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

8) พัฒนาผู้เรียนให้ รู้จักการแก้ปัญหาต่างๆ ตามวิธีประชาธิปไตย

9) พัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการผลิตผลงานต่าง ๆเพื่อจัดจำหน่ายอย่างมีคุณภาพ

10) พัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

11) พัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

12) พัฒนาผู้เรียนให้ได้ฝึกปฏิบัติจริง ส่งเสริมการจัดกิจกรรม สหกรณ์อย่างเป็นระบบ

13) พัฒนาระบบบริหารให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ปรับปรุงสารสนเทศให้รวดเร็วทันสมัย

14) พัฒนาจัดเก็บข้อมูลด้วยระบบคอมพิวเตอร์เชื่อมโยงเครือข่ายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

15) พัฒนานิเทศติดตามผลอย่างมีระบบ

16) พัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนในชุมชนให้พร้อมและเอื้อต่อการเรียนรู้

17) พัฒนาสื่อเทคโนโลยีที่มีอยู่แล้วให้มีประสิทธิภาพในการใช้งาน

18) พัฒนาจัดให้มีห้องจริยธรรมอย่างเหมาะสมมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรม

19) จัดหาคอมพิวเตอร์ให้มีเพียงพอต่อการเรียนการสอนและเชื่อมต่ออินเตอร์เน็ตให้ผู้เรียนและครูได้ใช้อย่างเพียงพอ

20) พัฒนากิจกรรมดนตรีนาฏศิลป์โดยเชิญวิทยากรในท้องถิ่นมาช่วยสอน

21) ส่งเสริมการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

22) จัดบริการชุมชนให้มากขึ้นเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

23) พัฒนาส่งเสริมให้ครูจัดทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอน

24) พัฒนาปรับปรุงให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง และมีการพประเมินการพัฒนาการของนักเรียนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ นำผลมาประเมินอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

25) พัฒนาให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบโครงงาน

2.2.4 วิสัยทัศน์

โรงเรียนวัดโรงเหล็กจัดการศึกษาให้นักเรียนเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข ดำรงชีวิต อยู่ร่วมกับสังคมอย่างสงบสุข มีการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่คู่กับความเจริญของท้องถิ่น

โรงเรียนวัดโรงเหล็กเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก นักเรียนส่วนใหญ่จึงเป็นนักเรียนที่อยู่ในพื้นที่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่จึงอยู่ในรูปแบบการทำกิจกรรมร่วมกับโรงเรียน เช่น คณะกรรมการบริหารสถานศึกษา กิจกรรมงานบุญและประเพณีที่สำคัญต่างๆ กิจกรรมการแข่งขันกีฬา กิจกรรมวันพ่อ กิจกรรมวันแม่ เป็นต้น

2.3 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก : ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดถ้ำเขาเหล็ก

2.3.1 ประวัติศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดถ้ำเขาเหล็ก

ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดถ้ำเขาเหล็ก ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ.2536 โดยเจ้าอาวาสวัดเขาเหล็กคือ พระครูภัทรธรรมาภรณ์ ซึ่งท่านกล่าวว่า “เราต้องสร้างคน ให้คนไปสร้างงานแล้วให้งานขยายคน ต้องคิดนะคือเราสร้างงาน ให้งานมันขยายคน แล้วให้คนสร้างงาน ถ้าเราไม่กุมเอาไว้ เขาก็ไปกันหมด หลวงพ่อตั้งโรงเรียนเสร็จ ที่แรกหลวงพ่อมาอยู่ปีสองปีตั้งแต่สร้างโรงเรียนแต่พอถึงตอนนี้หลวงพ่อไม่ไปยุ่งเลย เด็กเพิ่มขึ้นเกือบ 200 คน ครูดีขึ้น เพราะว่าเราสร้างคนให้ไป

ขยายงาน แล้วงานก็ขยายคนออกไป ก็เป็นธรรมชาตินะ มันมีความแข็งแกร่งในตัวมันเอง" ปี พ.ศ.2536 สังกัดกรมศาสนา ต่อมาในปี พ.ศ.2550 โอนสังกัดจากกรมศาสนาไปสู่องค์การบริหารส่วนตำบลนบพิตำ มีเขตพื้นที่บริการคือ ตำบลนบพิตำ ประกอบด้วย หมู่ที่ 1 บ้านโรงเหล็ก หมู่ที่ 2 บ้านเขาเหล็ก หมู่ที่ 7 บ้านหัวโคก ตำบลกรุงชิงประกอบด้วย หมู่ที่ 1 บ้านนบ หมู่ที่ 10 บ้านนบบน และหมู่ที่ 11 บ้านหวายช่อ ปัจจุบันศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดถ้ำเขาเหล็ก เปิดรับเด็กตั้งแต่ช่วงอายุ 2.5-5 ปี โดยอายุ 2.5 ปี เข้าเรียนในชั้นบริบาล อายุ 3 ปี เข้าเรียนในชั้นปฐมวัยปีที่ 1 อายุ 4 ปี เข้าเรียนในชั้นปฐมวัยปีที่ 2 อายุ 5 ปี เข้าเรียนในชั้นปฐมวัยปีที่ 3 ปัจจุบันมีนักเรียนจำนวนทั้งสิ้น จำนวน 187 คน เด็กชาย 95 คน เด็กหญิง 92 คน ผู้ดูแลเด็ก 11 คน แม่ครัว 1 คน ภารโรง 1 คน

ภาพที่ 14 ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดถ้ำเขาเหล็ก

2.3.2 ปรัชญาของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดถ้ำเขาเหล็ก

ปรัชญาของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดถ้ำเขาเหล็กคือ เก่ง ดี มีคุณธรรม

2.3.3 วิสัยทัศน์ของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดถ้ำเขาเหล็ก

วิสัยทัศน์ของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดถ้ำเขาเหล็กคือ เด็กเล็กเบิกบาน เชี่ยวชาญความรู้ ควบคู่คุณธรรม เลิศล้ำอนามัย ใส่ใจพัฒนาการ ประสานชุมชน

2.3.4 พันธกิจ

ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดถ้ำเขาเหล็ก ต้องการที่จะจัดการศึกษาพัฒนาเด็กปฐมวัยบนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดู และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคน ตามศักยภาพ ภายใต้บริบทชุมชนสังคมวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครอง เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพ

ชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม โดยยึดหลักการพัฒนาในด้านต่างๆดังนี้

1) ด้านบุคลากร

- พัฒนาผู้ดูแลเด็กให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีวุฒิการศึกษา มีความรู้ ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ หมั่นพัฒนาตนเอง และเข้ากับชุมชนได้ดี

- พัฒนาผู้ดูแลเด็ก ให้มีความสามารถในการจัดประสบการณ์เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

- พัฒนาผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้มีคุณธรรมจริยธรรม มีภาวะผู้นำ และมีความสามรถในการบริหารจัดการ

- พัฒนาคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก และผู้เรียนมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองและชุมชน

2) ด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

- จัดหลักสูตรสถานศึกษา ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดถ้ำเขาเหล็กที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองและชุมชนท้องถิ่นและจัดกระบวนการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

- จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย

- จัดสภาพแวดล้อมและการบริการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน

- มีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กรศาสนา สถาบันทางวิชาการ องค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาวิถีการเรียนรู้

3) ด้านผู้เรียน

- จัดกิจกรรมประสบการณ์พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

- จัดกิจกรรมประสบการณ์พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

- จัดกิจกรรมประสบการณ์พัฒนาผู้เรียน ให้มีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

- จัดกิจกรรมประสบการณ์พัฒนาผู้เรียน ให้มีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว

2.3.5 เป้าหมาย

ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดถ้ำเขาเหล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลนบพิตำได้ร่วมกันกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ระหว่างปีการศึกษา 2550-2555 ไว้ 4 ด้าน ดังนี้

1) ฝ่ายกิจกรรมแผนและงบประมาณ
2) ฝ่ายส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน
3) ฝ่ายส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม
4) ฝ่ายเอกสารทะเบียนและบุคลากร

ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดถ้ำเขาเหล็ก เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 ใน 2 แห่งของหมู่บ้าน เด็กเล็กส่วนใหญ่จึงเป็นคนในพื้นที่ การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงอยู่ในรูปแบบการทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น คณะกรรมการบริหารศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดถ้ำเขาเหล็ก กิจกรรมวันขึ้นปีใหม่ กิจกรรมวันเด็ก กิจกรรมวันพ่อ กิจกรรมวันแม่ เป็นต้น

สภาพการศึกษาของชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิง

การศึกษาในชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิงมี 3 ระดับคือ ระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา สภาพการศึกษาของชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิงด้านการบริหารจัดการ และด้านการมีส่วนร่วม และด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปรากฏผลดังนี้

ภาพที่ 15 Mind Map

1. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา

สภาพการศึกษาของชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิงด้านการบริหารงานบุคคล การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานทั่วไป ปรากฏผลดังนี้

1.1 การบริหารงานบุคคล

สภาพการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาในอดีต พบว่า ครูส่วนใหญ่จะเป็นคนในพื้นที่ ครูต่างทุ่มเทแรงกาย แรงใจ ดูแลเอาใจใส่นักเรียนเปรียบเสมือนลูกหลานของตนเอง ส่งผลให้ประชาชนในชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิงต่างให้ความเคารพนับถือ ให้การยอมรับว่าครูเป็นผู้นำทางการศึกษาของชุมชนอย่างแท้จริง สถานศึกษาไม่มีระบบการบริหารจัดการด้านบุคคล ไม่มีการวางนโยบายและแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน ซึ่งแตกต่างกับการบริหารงานบุคคลในปัจจุบันคือ สถานศึกษามีการวางนโยบายและแผนการดำเนินงานด้านบุคคลกร ระบบการส่งตัวมาจากส่วนกลางหรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีธรรมราช เขต 4 หรือทำเรื่องขอย้ายมาปฏิบัติหน้าที่เพื่อมารับตำแหน่งใหม่ มีระบบการวางอัตรากำลัง โดยการวางคนให้เหมาะสมกับงาน มีระบบการพัฒนาบุคลากร โดยการฝึกอบรมสัมมนาและการทัศนศึกษาดูงานตามสถานที่ต่างๆ มีการประเมินผลบุคลากรทุกปี แต่สภาพปัญหาที่พบคือ บุคลากรครูส่วนใหญ่จะเป็นคนนอกพื้นที่ ประกอบกับสถานศึกษาตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกล ครูต้องใช้ระยะเวลาในการเดินทาง ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาก และมีหนี้สิ้นจำนวนมาก ครูจึงทำเรื่องขอย้ายไปปฏิบัติงานในสถานศึกษาอื่น เพราะค่าตอบแทนไม่เพียงพอกับค่าครองชีพที่เพิ่มสูงขึ้นในปัจจุบัน ส่งผลให้สถานศึกษาในชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิงเกิดสภาวการณ์การครูขาดแคลน ครูต้องทำหน้าที่ทุกอย่างภายในโรงเรียน ภาระหน้าที่ของครูเพิ่มมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิงเป็นอย่างมาก

1.2 การบริหารงานวิชาการ

สภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอดีต พบว่า หลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอนไม่สลับซับซ้อน ไม่มากกลุ่มสาระ ไม่เกิดความสับสน มุ่งให้นักเรียนอ่านออกเขียนได้ เน้นเนื้อหาสาระเฉพาะเจาะจง เน้นทักษะด้านคณิตศาสตร์และภาษาไทย เน้นคุณธรรมนำความรู้ กระบวนการจัดการเรียนการสอนเน้นครูเป็นหลัก จำกัดอยู่แต่ในห้องเรียน ไม่มีความหลากหลาย ไม่มีแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน การจัดสื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอกับความต้องการ ไม่มีระบบอินเทอร์เน็ตเพื่อให้เด็กนักเรียนได้เรียนรู้และเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ไม่มีการส่งเสริมและสนับสนุนช่วยเหลือนักเรียนให้เข้าถึงระบบบริการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งแตกต่างจากปัจจุบันตรงที่สถานศึกษามีการจัดการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการส่งเสริม

สนับสนุนช่วยเหลือการศึกษาพิเศษสำหรับนักเรียนพิการและเด็กพิเศษให้เข้าถึงบริการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีกระบวนการพัฒนาหลักสูตร โดยบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาในการเรียนการสอน มีการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนโดยการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีความทันสมัย ส่งเสริมกิจกรรมตามความสนใจของนักเรียนในรูปแบบต่างๆ เช่น ชมรม ของเล่นเสริมปัญญา กิจกรรมการหารายได้ระหว่างเรียนโดยการเลี้ยงปลาในกระชัง ตลอดจนส่งเสริมให้นักเรียนไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยปราชญ์ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนการสอน และการสอน NT เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้ระบบ ICT เข้ามาจัดการเรียนการสอน มีระบบประกันคุณภาพภายในเพื่อนำไปสู่คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาให้เป็นที่ยอมรับและเชื่อถือจากผู้ปกครองและชุมชน มีการวัดผลประเมินผลจากกระบวนการจัดการเรียนการสอน มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น มีการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่ครอบครัว-ชุมชน เน้นให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนทุกกระบวนการและทุกขั้นตอน มีการประสานความร่วมมือในการส่งเสริมและพัฒนางานวิชาการกับหน่วยงานอื่นๆ แต่สภาพปัญหาที่พบคือหลักสูตรมีเนื้อหาสาระและตัวชี้วัดมากและเปลี่ยนบ่อย ส่งผลให้เกิดความสับสน นักเรียนขาดทักษะด้านการอ่านและการเขียนเพราะกระบวนการจัดการเรียนการสอน ไม่สอนให้ผู้เรียนรู้จักคิดเป็น ทำเป็น ประยุกต์เป็น ยังใช้การสอนแบบท่องจำหลักทฤษฎี หลักการ ไม่สอดคล้องกับความต้องการ นักเรียนไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ถึงแม้ว่าปัจจุบันจะพยายามจะเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแต่ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ประกอบกับนักเรียนในปัจจุบันไม่สนใจเรียน ขาดระเบียบวินัย ขาดความกระตือรือร้น ขาดคุณธรรมจริยธรรม มีค่านิยมผิดๆ รวมทั้งผู้ปกครองนิยมส่งบุตรหลานไปเรียนในเมืองที่มีความเจริญและมีความพร้อมมากกว่าในชุมชน สภาพปัญหาเหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาที่สถานศึกษาและคนในชุมชนให้ความสำคัญมาก เพราะการพัฒนาการศึกษาต้องพัฒนาพร้อมกันทั้งระบบ จะขาดส่วนใดส่วนหนึ่งไม่ได้

1.3 การบริหารงานงบประมาณ

การบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษาในอดีต พบว่า สถานศึกษาไม่มีการจัดแผนงบประมาณรายจ่ายประจำปี ไม่มีรูปแบบชัดเจน ไม่มีระบบ ไม่มีมาตรฐานในการบริหารจัดการ ประกอบกับงบประมาณในการบริหารจัดการมีน้อย สถานศึกษาไม่มีการของบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ เพราะบุคลากรของสถานศึกษาขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำงบดุล การทำบัญชี และการรายงาน ไม่มีความรู้ด้านการเขียนโครงการ งบประมาณส่วนใหญ่จึงได้มาจากผู้ปกครองและคนในชุมชนให้การสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรม สภาพการบริหารงานงบประมาณในปัจจุบัน สถานศึกษามีการจัดทำแผนงบประมาณประจำปี มีระบบการ

บริหารงานด้านการเงิน บัญชี สินทรัพย์ และพัสดุอย่างชัดเจน มีระบบการควบคุมและตรวจสอบเพื่อให้การดำเนินงานต่างๆ ของสถานศึกษาสามารถติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการใช้งบประมาณได้ในทุกกระบวนการและทุกขั้นตอนเพราะเน้นหลักความโปร่งใส สถานศึกษามีการเขียนโครงการของบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน แต่สภาพปัญหาที่พบคือ งบประมาณที่สถานศึกษาได้รับการจัดสรรมีน้อยไม่เพียงพอที่จะดำเนินการได้ตามแผนที่กำหนด ประกอบกับงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ไม่มีความต่อเนื่อง ส่งผลให้กระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขาดความต่อเนื่อง เพราะงบประมาณเป็นปัจจัยหนึ่งในการขับเคลื่อนการดำเนินงานและกิจกรรมของสถานศึกษาให้ไปสู่เป้าหมายที่กำหนด

1.4 การบริหารงานทั่วไป

สภาพการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาในอดีต พบว่า สถานศึกษาไม่มีการจัดระบบโครงสร้างการบริหารองค์กร ระบบงานเทคโนโลยีสารสนเทศไม่มีความทันสมัยและไม่เป็นระบบ ส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานภายนอก ซึ่งแตกต่างกับสภาพการบริหารงานทั่วไปในปัจจุบันคือ สถานศึกษามีการจัดระบบโครงสร้างหน้าที่ในการบริหารจัดการงานอย่างชัดเจนและครอบคลุม ยึดหลักความถูกต้อง รวดเร็ว ประหยัด คุ้มค่า มีการแบ่งสายงานเป็นระดับชั้นทั้งงานปฐมวัย งานประถมศึกษา และงานมัธยมศึกษา มีระบบงานธุรการด้านการจัดการสำนักงาน เอกสาร การรับส่งเอกสาร อาคารสถานที่ งานสารบรรณ การประชุม การเงิน การดูแลรักษาวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ เครื่องมือ เครื่องใช้สำนักงาน และงานอำนวยการต่างๆ มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยใช้ระบบอินเทอร์เน็ตเข้ามาช่วยในการติดต่อสื่อสาร มีการส่งเสริมกิจกรรมผู้เรียนในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการปรับปรุงและพัฒนาระบบภูมิทัศน์ที่มีความเหมาะสมกับท้องถิ่นและเอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน มีการระดมทรัพยากรในท้องถิ่น มีการประสานงานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน รวมทั้งการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่กิจกรรมของสถานศึกษาในรูปแบบต่างๆ แต่สภาพปัญหาที่พบคือ สถานศึกษาขาดการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่กิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เพราะขาดแคลนบุคลากรในการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจกับชุมชนและผู้ปกครอง ระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ การจัดระบบฐานข้อมูลของสถานศึกษาไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้เท่าที่ควร ดังนั้นการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาจึงไม่สามารถพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพ

ภาพที่ 16 กระบวนการจัดการเรียนการสอน

2. ด้านการมีส่วนร่วม

สภาพการมีส่วนร่วมของสถานศึกษากับชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิง พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษาและชุมชนนับวันยิ่งมีความห่างเหินออกไปทุกที เพราะสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จากชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิงซึ่งเป็นสังคมชนบทกลายเป็นสังคมเมืองมากขึ้น ผู้ปกครองไม่มีความเข้าใจไม่สามารถเข้าถึงความเคลื่อนไหวและการปรับเปลี่ยนนโยบายการศึกษาของรัฐบาลและสถานศึกษา ประกอบกับลักษณะความเหลื่อมล้ำและความไม่เท่าเทียมกันทางด้านสังคมส่งผลให้ผู้ปกครองมีทัศนคติและมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน รวมทั้งภารกิจการประกอบอาชีพของผู้ปกครองทำให้ไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้อย่างเต็มที่ ซึ่งกับชุมชนป่าต้นน้ำในอดีตตรงที่เดิมเป็นสังคมชนบทที่มีการพึ่งพาอาศัยกันและกัน การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ทั้งสถานศึกษาและชุมชน จะมีความความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ประเพณีและวัฒนธรรม ส่งผลให้บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) มีความผูกพันกัน แต่กิจกรรมที่ดีงามเหล่านี้จางหายไปวิถีชีวิตความเป็นอยู่เพราะสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปพร้อมๆ กับสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยทำให้ค่านิยมของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสนิยม ประกอบกับการอพยพย้ายถิ่นฐานทำกินไปสร้างสังคมใหม่ ทำให้ความผูกพันระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน ลดน้อยลงไป เพราะสถานศึกษาและชุมชนไม่มีการประสานความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิงกับสถานศึกษาจึงมีลักษณะความสัมพันธ์แบบบางส่วนในรูปแบบของการทำกิจกรรมในงานสำคัญต่างๆ เช่น กิจกรรมวันเด็ก วันพ่อแห่งชาติ วันแม่แห่งชาติ วันขึ้นปีใหม่

ภาพที่ 17 การร่วมระดมความคิดเห็น

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิง

กระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิงโดยใช้หลักการมีส่วนร่วมและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปรากฏผลดังนี้

1. กระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้หลักการมีส่วนร่วม

กระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิง โดยการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกันเป็นการเอื้อเฟื้อกันและกันระหว่างสถานศึกษากับชุมชน สถานศึกษาสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมนำ ร่วมประสานในการจัดการศึกษา เพราะสถานศึกษาถือว่าเป็นแหล่งขุมทรัพย์ทางปัญญา เป็นขุมทรัพย์ของการเรียนรู้ เป็นขุมทรัพย์ของการผลิตและพัฒนาคนในชุมชนให้เป็นบุคคลมีคุณภาพและมีศักยภาพในการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาชุมชนและสถานศึกษา กระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาโดยใช้หลักการมีส่วนร่วมคือร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมนำ และร่วมประสาน ดังนี้

1.1 ร่วมกำหนดแนวนโยบายและการวางแผนการจัดการศึกษา

1.2 ร่วมให้ข้อคิดเห็น ร่วมให้ข้อเสนอแนะในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่และท้องถิ่น โดยบูรณาการทุนทางสังคม

1.3 ร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการจัดสภาพและบรรยากาศภายในสถานศึกษาที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

1.4 ส่งเสริมการเรียนรู้และการปฏิบัติตามแนวปรัญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา บ้าน ชุมชน และสถานที่อื่นๆ

1.5 ร่วมติดตาม ร่วมประเมินผล และร่วมพัฒนาการจัดการศึกษาทุกกระบวนการทุกขั้นตอน และมีความต่อเนื่อง

ภาพที่ 18 กระบวนการพัฒนาโดยใช้หลักมีส่วนร่วม

2. กระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

สถานศึกษาในชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิงมีกระบวนการพัฒนา โดยใช้หลักทรงงาน 9 ประการ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงใช้ในการดำเนินโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตลอดระยะเวลา 60 ปี นำมาเป็นกรอบความคิดและการปฏิบัติสำหรับใช้ในการบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

2.1 การบริหารจัดการสถานศึกษา มีกระบวนการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

2.1.1 กำหนดแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา

2.1.2 สำรวจสภาพปัจจุบันและปัญหาของสถานศึกษาและชุมชนเพื่อกำหนดเป็นแผนงานโครงการและแผนปฏิบัติงานภายใต้กรอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.1.3 กำหนดนโยบายให้มีการดำเนินกิจกรรมโครงการต่างๆ โดยเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

2.1.4 สนับสนุน ติดตาม ประเมินผลและพัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยเน้นความมั่นคงและยั่งยืน

2.1.5 ประชาสัมพันธ์แนวคิด และเผยแพร่ผลงานให้ผู้ปกครองและชุมชนได้รับทราบ และมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

2.1.6 แสวงหาความร่วมมือ ความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในชุมชนและภายนอกชุมชน

2.2 การพัฒนาบุคลากร มีกระบวนการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

2.2.1 การสร้างความรู้ การสร้างความเข้าใจหลักการและแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้กับผู้บริหาร ครู บุคลากร ตลอดจนประชาชนในชุมชน ด้วยการศึกษาหาข้อมูลจากสารสนเทศ สื่อสิ่งพิมพ์ เชิญผู้ทรงคุณวุฒิมาให้ความรู้ และจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

2.2.2 จัดการศึกษาดูงานตามสถานที่ต่างๆ ที่มีการจัดกิจกรรมโครงการตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทั้งภายในและภายนอกชุมชน

2.2.3 การพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง โดยกระบวนการฝึกอบรม สัมมนา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การทำกิจกรรม เป็นต้น

2.2.4 สถานศึกษาและชุมชนร่วมกันกำหนดคุณลักษณะสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน และบุคลากร ตลอดจนสมาชิกในชุมชน ที่เป็นแบบอย่างของการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.2.5 สถานศึกษาในชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิงสร้างเครือข่ายกับสถานศึกษาอื่นๆ ที่เป็นสถานศึกษานำร่องด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทั้งภายในและภายนอกชุมชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาบุคลากรและแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2.3 การจัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่กระบวนการเรียนรู้ ดังนี้

2.3.1 การจัดหลักสูตรสถานศึกษา โดยการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.3.2 การจัดหน่วยการเรียนรู้สถานศึกษา โดยบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในหน่วยการเรียนรู้ทุกชั้น ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทุกการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความสอดคล้องกับวัยวุฒิ ประสบการณ์ วิถีชีวิต และภูมิสังคม

2.3.3 จัดกิจกรรมการเรียนรู้สร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรม เพื่อปลูกฝังและสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.3.4 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นทักษะชีวิต เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์แก่สถานศึกษาและชุมชน

2.4 การจัดระบบภูมิทัศน์ สิ่งแวดล้อม และบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีความสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

2.4.1 จัดสภาพแวดล้อมทั่วไปทางกายภาพในด้านอาคาร สถานที่ ห้องเรียน สิ่งอำนวยประโยชน์อื่นๆ ให้มีความเป็นธรรมชาติที่ผสมกลมกลืนกับความทันสมัยและเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น

2.4.2 สร้างบรรยากาศในการเรียน โดยการจัดบรรยากาศในการเรียนที่ดีมีความสุขสนุกสนาน สร้างเสริมปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน และการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมปัญญาด้วยการกระตุ้นกระบวนการคิด การรับรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเลือกแนวทาง การตัดสินใจ นำไปสู่การสร้างฐานนิสัยให้คุ้นเคยกับค่านิยมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ภาพที่ 19 กระบวนการพัฒนาโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ผลพัฒนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิงโดยใช้หลักการมีส่วนร่วมและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปรากฏผลดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา

1.1 การบริหารงานบุคคล

1.1.1 ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา เข้าใจถึงหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และไม่ติดกรอบการดำเนินงานแบบ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข เพราะนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้เป็นการปรับวิถีคิดวิธีการปฏิบัติให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ การเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนและชุมชนทั้งในเรื่องการดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท การประพฤติปฏิบัติตัว การแต่งกาย และการประกอบอาชีพแบบพออยู่พอกิน และการพึ่งตนเอง

1.1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา มีการพัฒนาตนเองตลอดเวลา มีการปรับกระบวนทัศน์ทางความคิด ทักษะ และเจตคติ มีวิสัยทัศน์และโลกทัศน์กว้างขึ้น มีการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างบุคลากรครูและคนในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ สามารถนำความรู้ที่ได้มาปรับประยุกต์และพัฒนาตนเองในด้านการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.1.3 การสถานศึกษาใช้หลักความคุ้มค่ามากกว่าคุ้มทุน และหลักการระเบิดจากข้างในการบริหารงานบุคคล ส่งผลให้บุคลากรมีขวัญและกำลังใจในการทำงาน ครูทำงานเป็นทีม ครูมีความรู้ มีความสามารถ มีความก้าวหน้าทางตำแหน่งหน้าที่การงาน ส่งผลให้กระบวนการพัฒนาเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1.2 การบริหารงานวิชาการ

1.2.1 การบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมต่างๆ ส่งผลให้หลักสูตรสามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนการสอนทั้งการปฏิบัติ ทดลอง แสดงความคิดเห็น และนำเสนอสิ่งต่างๆ นักเรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ส่งผลให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 8 ประการ

1.2.3 สถานศึกษามีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์และมีความคุ้มค่าต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาสื่อ และแหล่งเรียนรู้ ส่งผลให้ครู นักเรียน และชุมชน เห็นคุณประโยชน์ของทุนทางสังคม รู้รักษ์ และรู้ทิศทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ส่งผลให้โรงเรียน วัด และชุมชน (บวร) มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน

1.2.4 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งในด้านต่างๆ เช่น กิจกรรมแนะแนวและดูแลช่วยเหลือนักเรียน กิจกรรมลูกเสือ เนตนารี ยุวกาชาด กิจกรรมชุมนุม กิจกรรมการศึกษาแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน กิจกรรมการจัดการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กิจกรรมส่งเสริมด้านการเงิน กิจกรรมการสร้างจิตสำนึกรักชาติศาสนาและพระมหากษัตริย์ ส่งผลให้นักเรียนมีคุณลักษระที่พึงประสงค์ 8 ประการ นักเรียนรู้จักวางแผนชีวิต รู้จักการแก้ไขปัญหาต่างๆ ด้วยตัวเอง สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างสอดคล้องและมีความเหมาะสมกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ รู้จักอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างปกติสุข มีจิตสาธารณะ มีจิตอาสา และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ นักเรียนเกิดความตระหนักรู้ ตระหนักคิด รู้จักออม สามารถทำบัญชีรายรับ–รายจ่าย และมีจิตสำนึกระลึกถึงบุญคุณของแผ่นดิน รักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ สถาบันศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์

1.3 การบริหารงานงบประมาณ

1.3.1 สถานศึกษาสามารถวางแผนและจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอและมีความครอบคลุมการพัฒนาสถานศึกษาทุกด้าน

1.3.2 การบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษาเป็นไปในลักษณะของการให้ความเป็นอิสระควบคู่กับระบบการตรวจสอบในทุกกระบวนการและทุกขั้นตอนของการบริหารจัดการงบประมาณมีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ การดำเนินงานมีความคล่องตัวเกิดความรวดเร็วภายใต้การบริหารจัดการทรัพยากรที่มุ่งประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1.3.2 สถานศึกษานำทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ประโยชน์ก่อให้เกิดความคุ้มค่าและคุ้มทุน คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าผลสำเร็จที่เป็นตัวเลข ลดการพึ่งพิงจากภายนอก

1.4 การบริหารงานทั่วไป

1.4.1 การปรับระบบภูมิทัศน์ของสถานศึกษา ส่งผลให้สถานศึกษามีความสะอาด มีระเบียบวินัย นำไปสู่ค่านิยมการรู้จักที่จะใฝ่หาความรู้เพื่อดูแลรักษาและพัฒนาให้สิ่งแวดล้อมคงอยู่

1.4.2 การจัดระบบภูมิทัศน์ สภาพแวดล้อม และบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนรู้ ส่งผลให้ กระบวนการจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ครูกับนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี นักเรียน มีความรักความสามัคคีกัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน นักเรียนสามารถนำผลการเรียนรู้ไปใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง คุ้มค่าต่อสังคมและส่วนรวม

1.4.3 สถานศึกษา ชุมชน และองค์กรต่างๆ มีการประสานความสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง มีการเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน ส่งผลทุกภาคส่วนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

ภาพที่ 20 การสร้างจิตสำนึกและการพัฒนาโดยใช้หลักความรู้คู่คุณธรรม

2. ด้านการมีส่วนร่วม

กระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวนโยบายและการวางแผนการจัดการศึกษา ร่วมให้ข้อคิดเห็น ร่วมให้ข้อเสนอแนะในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่และท้องถิ่น โดยบูรณาการทุนทางสังคม ร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ร่วมติดตาม ร่วมประเมินผล และร่วมพัฒนาการจัดการศึกษาในทุกกระบวนการทุกขั้นตอนและมีความต่อเนื่อง ส่งผลให้ประชาชนในชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิงเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นเพราะต่างตระหนักและเล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะประชาชนเหล่านี้เป็นผู้ปกครองของนักเรียน สถานศึกษาจึงเป็นขุมทรัพย์ทางปัญญา เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีศักยภาพในชุมชน เป็นแหล่งสร้างองค์ความรู้ที่สำคัญของชุมชน การมีส่วนร่วมของสถานศึกษากับชุมชนจึงอยู่ในลักษณะการพึ่งพาอาศัยกันและไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เพราะเป็นกลไกสามารถขับเคลื่อนงานพัฒนาและเพิ่มทุนทางสังคมที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพและความพร้อมของชุมชน สามารถพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่นมากขึ้น

ภาพที่ 21 กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้และการสร้างความสัมพันธภาพของสถานศึกษากับชุมชน

ผลกระทบจากการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ผลกระทบที่ได้จากกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิงโดยใช้หลักการมีส่วนร่วมและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปรากฏผลดังนี้

1. ด้านสถานศึกษา

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้หลักการมีส่วนร่วมและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งผลให้สถานศึกษามีความสะอาด มีความปลอดภัย บรรยากาศเอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ บุคลากรและผู้เรียนมีความรัก มีความสามัคคี มีการช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ไว้ซึ่งประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา ส่งผลให้สถานศึกษาและชุมชนมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

2. ด้านผู้บริหาร

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้หลักการมีส่วนร่วมและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษามีคุณลักษณะของความเป็นผู้บริหารพอเพียง กล่าวคือ ผู้บริหารมีความรู้และมีความเข้าใจอย่างถูกต้อง สามารถนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติอย่างเป็นเหตุเป็นผล พอประมาณกับศักยภาพของตนเองที่มีอยู่ สอดคล้องกับวิถีชีวิต สามารถสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับตนเองและครอบครัว ตลอดจนการเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับคนในสังคมโดยการใช้ความรู้คู่คุณธรรมในการดำเนินชีวิต

3. ด้านบุคลากร

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้หลักการมีส่วนร่วมและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งผลให้ผู้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง สามารถจัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์และเกิดความคุ้มค่า สามารถดำเนินชีวิต อยู่ร่วมกับผู้อื่น และเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับคนในสังคมได้

4. ด้านผู้เรียน

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้หลักการมีส่วนร่วมและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถปฏิบัติตนและดำรงชีวิตได้อย่างสมดุลพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัตถุ เศรษฐกิจ และสังคม รู้จักอนุรักษ์และรักษาไว้ซึ่งประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงาน รู้สึกรักษ์และหวงแหนทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีจิตสำนึกของความเป็นเจ้าของสถานศึกษาและชุมชน และมีส่วนร่วมในการสืบทอด สานต่อ ในด้านประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่คู่ชุมชนและสังคมต่อไปในอนาคต

5. ด้านชุมชน

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้หลักการมีส่วนร่วมและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งผลให้ประชาชนในชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิงมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มมากขึ้น สามารถนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับประยุกต์ใช้กับตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม ลดการพึ่งพิงจากภายนอก สามารถพึ่งตนเองได้

ภาพที่ 22 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน

การถ่ายทอดและขยายผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิง

1. การถ่ายทอดและขยายผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

กระบวนการถ่ายทอดและขยายผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิงทั้งภายในและภายนอกชุมชน ปรากฏผลดังนี้

1.1 การถ่ายทอดและขยายผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาผ่านกระบวนการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร และหน่วยงานต่างๆ เป็นการสนับสนุนให้ครู นักเรียน ชุมชน เป็นแบบอย่างในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการ และการพัฒนาชุมชน เป็นการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง

1.2 การถ่ายทอดและขยายผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งสถานศึกษา ชุมชน องค์กรต่างๆ เป็นการสนับสนุนและส่งเสริมการสร้างพลังการพัฒนา การระดมทุนทางสังคม การเชื่อมโยงประสาน ก่อให้เกิดความรู้สึกของการเป็นเจ้าของและการมีจิตสำนึกร่วมกัน

1.3 การถ่ายทอดและขยายผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการทำกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ ที่มีความต่อเนื่อง เป็นการส่งเสริมสนับสนุน และประสานการดำเนินงานในรูปแบบเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

1.4 การถ่ายทอดและขยายผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาผ่านระบบข้อมูลสารสนเทศ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ โดยการจัดทำสื่อรูปแบบต่างๆ เช่น แผ่นพับ การจัดนิทรรศการ และการร่วมในงานวิชาการต่างๆ เป็นต้น

ภาพที่ 23 การถ่ายทอดและขยายผลผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการทำกิจกรรม

2. ผลการถ่ายทอดและขยายผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2.1 สถานศึกษาสามารถพัฒนาเครือข่ายด้านสัมพันธภาพในการทำงานร่วมกันได้เป็นอย่างดี มีความเข้าใจ จริงใจ เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีความยืดหยุ่น และสร้างความเชื่อมั่นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในด้านต่างๆ ได้มากขึ้น

2.2 สถานศึกษาสามารถพัฒนาด้านความชัดเจนของเป้าหมาย สะท้อนให้เห็นความเป็นเอกภาพทางความคิด นำไปสู่เอกภาพในการดำเนินกิจกรรมภายในและภายนอกให้ไปในทิศทางเดียวกัน ส่งผลให้กระบวนการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาในชุมชนป่าต้นน้ำกรุงชิงสามารถขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง

2.3 สถานศึกษาสามารถพัฒนาด้านความคิดเห็นและการตัดสินใจ เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ส่งผลให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกัน สามารถร่วมระดมทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่มาพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลเพิ่มมากขึ้น

2.4 สถานศึกษาสามารถขับเคลื่อนกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง สามารถคิดและดำเนินกิจกรรมด้วยตัวเองเป็นหลัก ลดการพึ่งพิงจากหน่วยงานและองค์กรภายนอกได้ในระดับหนึ่ง โดย

อาศัยทุนทางสังคมที่มีอยู่ในท้องถิ่น เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ก่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการศึกษาและกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษาในชุมชน

ภาพที่ 24 การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง